

Lokativalternasjonen og dativ på Nordvestlandet

Av Marianne Anderson og Tor A. Åfarli

I denne artikkelen argumenterer me for at dei to leddstillingsvariantane i lokativalternasjonen skal analyserast som to radikalt ulike strukturar, der den eine har ein postverbal struktur som består av direkte objekt og eit adjungert predikatsadverbial, og der den andre har ein postverbal struktur som består av ei ikkje-verbal småsetning med småsetningssubjekt og småsetningspredikat. Me syner at både syntaktiske og semantiske eigenskapar ved lokativalternasjonen kan predikerast ut frå ein slik strukturell skilnad. I siste halvdel av artikkelen syner me i detalj at kausdistribusjonen i to norske dativdialektar på Nordvestlandet fylgjer direkte frå hypotesen om at dei to leddstillingsvariantane i lokativalternasjonen er strukturelt ulike på den måten me postulerer.

1 Innleiing¹

Denne artikkelen handlar om lokativalternasjonar (av typen *ho fylte glaset med vatn* vs. *ho fylte vatn i glaset*), og korleis data frå to norske dativdialektar kan kaste lys over spørsmålet om korleis slike lokativalternasjonar skal analyserast syntaktisk. Dei to dialektane som vert brukte i artikkelen, er fyrst og fremst vestnesdialekten frå Romsdal og i litt mindre grad halsadialekten frå Nordmøre, altså to dialektar på Nordvestlandet der dativ enno står relativt sterkt. Etter det me kjenner til, er ikkje sjølve lokativalternasjonen spesiell i desse to dialektane, og hovudtrekka i denne alternasjonen synest å vere dei same i desse to dialektane som i andre norske dialektar, men sidan dei fleste andre norske dialektane anten ikkje har dativ eller har eit sterkt svekt dativsystem, vil me i denne artikkelen særleg freiste å vise korleis ein analyse av dativ i alternasjonsstrukturar i desse to dialektane vil kunne bidra med å gje viktig evidens for korleis lokativalternasjonen skal analyserast syntaktisk.

Artikkelen er organisert som fylgjer: I del 2 presenterer me lokativalternasjonen, og me viser nokre semantiske og syntaktiske eigenskapar ved dei to konstruksjonstypene som inngår i alternasjonen. I del 3 argumenterer me for at

dei to konstruksjonane som inngår i alternasjonen, har ulik syntaktisk struktur, som svarar til to ulike verbrammer i ei eksoskeletal tilnærming til syntaksen (Åfarli 2007; Grimstad, Lohndal & Åfarli 2015). Me argumenterer for desse to strukturtypene ved å vise til kva som er obligatoriske og frivillige ledd i dei to typene (3.2), og korleis anaforar vert bundne i dei to typene (3.3). I del 4 ser me på dativ i alternasjonsstrukturane, og me viser i ein analyse korleis dativ-distribusjonen stadfestar dei to strukturelle verbrammene me kom fram til på uavhengig grunnlag i del 3. Del 5 avsluttar og konkluderer artikkelen.

2 Lokativalternasjonen

2.1 Fenomenet

Lokativalternasjonen, eller *spraye/laste*-vekslinga som han også vert kalla, er namnet på ein alternasjon ein kan sjå i samband med verb som *spraye* og *laste*, som har gjeve namn til vekslinga. Dette fenomenet er mykje studert i den internasjonale lingvistiske litteraturen, sjå t.d. dei klassiske referansane Rappaport & Levin (1988) eller Levin (1993: 49 ff). Lokativalternasjonen er særleg interessant fordi han utfordrar den tradisjonelle oppfatninga av verba sine leksikalske eigenskapar og argumentstruktur. Det finst ei rekkje verb som kan opptre i denne vekslinga, som t.d. *drapere, dusje, dyrke, fylle, gni, kle, pakke, pensle, plastre, smørje, stappe, stikke, strø, trø* osb. Døme på alternasjonen ved slike verb ser me i (1)–(4).²

- (1) a. Han spraya åkeren med kumøka
b. Han spraya kumøka på åkeren
- (2) a. Me lasta vogna med varene
b. Me lasta varene i vogna
- (3) a. Ho smurde skiva med syltety
b. Ho smurde syltety på skiva
- (4) a. Dei fylte flaskene med juleøl
b. Dei fylte juleøl i flaskene

Verb som dei i døma ovanfor skil seg frå mange andre verb i norsk, nettopp av di dei kan inngå i denne alternasjonen. Dei to setningspara i kvart døme kan ved fyrste augekast sjå svært like ut; dei to postverbale konstituentane ser ut til å ha bytt plass i setninga, ved hjelp av to ulike preposisjonar. Så kva er det som gjer desse verba så spesielle?

Setningane i (5) og (6) syner døme på to av dei mange verba som ikkje kan opptre i lokativalternasjonar på norsk, noko som gjeld for storparten av alle verba i språket.³

- (5) a. Han sløkte bålet med vatn
b. * Han sløkte vatn på bålet
- (6) a. * Me helte glasa med sjampanje
b. Me helte sjampanje i glasa

I (5) ser me at b-versjonen ikkje er grammatikalsk, medan (6) syner døme på eit verb som ikkje er grammatikalsk i a-versjonen. Desse verba kan altså berre opptre i ein av dei to versjonane i vekslinga, noko som også er typisk for dei fleste verba i norsk. Dette reiser spørsmålet om kva det er som gjer at somme verb kan opptre i både versjonane av vekslinga, medan andre ikkje kan det.

Alle verba i (1)–(4) har lineært sett den formelle postverbale strukturen DP+PP i både versjonane, og det kan difor sjå ut til at dei er transitive, altså at dei postverbalt har den funksjonelle strukturen DO+PA både i a- og b-versjonen. Det vert seinare eit viktig poeng i analysen at dette siste berre gjeld for a-versjonen. På dette stadiet vil me berre slå fast at eit viktig forskingsspørsmål vil vere å finne ut om og i kva grad dei to versjonane i alternasjonen har ulike eigenskapar, både syntaktisk og semantisk, trass i den lineære likskapen, og vidare vil me freiste å finne ut kvifor verb som dei i (1)–(4) tillèt både versjonane. Dette siste spørsmålet fører til neste spørsmål, som er kvifor verb som dei i (5) og (6) ikkje tillèt både versjonane, og kvifor enkelte verb, som det i (5), berre tillèt a-versjonen, medan andre, som det i (6), berre tillèt b-versjonen. Me har ikkje som mål å gje uttømmende svar på alle desse spørsmåla i denne artikkelen, men me vil freiste å identifisere viktige eigenskapar ved lokativalternasjonen, og me vil utvikle ein syntaktisk analyse av dei to versjonane. Dette vil i neste omgang danne eit nødvendig grunnlag for å utforske lokativalternasjonen vidare og for å finne ut kvifor enkelte verb tillèt han og andre ikkje.

2.2 Semantikk

Dersom me ser på det semantiske innhaldet til setningspara i (1)–(4), ser me at desse para, som ved fyrste augekast er nokså like, likevel viser ein klar og systematisk semantisk skilnad. Trass i at verba (i kraft av dei verbalhandlingane som vert denoterte) har ein grunnleggjande semantikk felles i kvart par, er det likevel heilt tydeleg ein skilnad t.d. mellom å smørje noko med noko og å smørje noko på noko. I a-versjonane kan den postverbale DP-en seiast å uttrykke det fysiske målet eller lokasjonen for verbalhandlinga (LOK-DP), medan PP-en uttrykkjer ein substans som fungerer som eit slags instrument for ver-

balhandlinga (SBS-PP). I (3a) er såleis substansen *syltety* eit instrument, og smørje-handlinga vert utført ved hjelp av dette instrumentet. Legg merke til at det er den «instrumentale» preposisjonen *med* som blir brukt her (sjå Anderson 2010, Aa 2015 for grundige analysar av ulike bruksmåtar til denne preposisjonen). I b-versjonane er rollene bytte; her er det den postverbale DP-en som uttrykkjer substansen (SBS-DP), medan PP-en er målet for verbalhandlinga (LOK-PP). PP-en har derimot ikkje nokon instrumental funksjon; i (3b) er t.d. *skiva* ein lokasjon som smørjinga vert utført på. Ei oppstilling av desse to semantiske mønster i lokativalternasjonen ser me i (7):

- (7) a. V + LOK-DP + SBS-PP (t.d. *ho smurde skiva med syltety*)
 b. V + SBS-DP + LOK-PP (t.d. *ho smurde syltety på skiva*)

Eit anna semantisk trekk som skil dei to versjonane i lokativalternasjonane frå einannan, er at a-versjonane uttrykkjer at lokasjonane er meir eller mindre dekte av substansane, medan b-versjonane opnar for at berre ein liten del av lokasjons-PP-en er dekt av substansen. I (1a) er det rimeleg at åkeren vert heilt dekt med kumøk, medan (1b) berre uttrykkjer at åkeren vert delvis dekt av kumøka. Dette kan karakteriserast som eit skilje mellom ei *holistisk* og ei *ikkje-holistisk* tolking av dei to deltakarane i vekslinga. Døma i a-versjonane uttrykkjer at lokasjonane er dekte av substansane, og tolkinga vert dermed holistisk. I b-versjonane er derimot lokasjonane berre delvis dekte, og tolkinga vert dermed ikkje-holistisk. Skiljet mellom ei holistisk og ei ikkje-holistisk tolking finn me ved lokativalternasjonen i mange språk, og dette er mykje diskutert i den lingvistiske litteraturen, sjå t.d. Rappaport & Levin (1988: 18 ff), Pinker (1989: 49), Levin (1993: 50), Mateu (utan år: 1–2).

Me kjem tilbake til dei semantiske eigenskapane til lokativalternasjonen i del 3, der me skal foreslå ein syntaktisk analyse av alternasjonsstrukturane som også vil vere eit godt utgangspunkt for å gjere greie for dei semantiske tolkingane til strukturane. Før me går over på sjølve den syntaktiske analysen, skal me kort sjå på Arads (2006) analyse av lokativalternasjonen i engelsk, der alternasjonsstrukturane synest å vere heilt parallelle med dei me finn i norsk, og me diskuterer også heilt kort den overordna syntaktiske tilnærminga me skal bruke i analysen, nemleg ein eksoskeletal rammeanalyse.

2.3 Struktur

Arad (2006) omtalar lokativalternasjonen som to ulike syntaktiske strukturar der «each of their internal arguments may be realized as a direct object» (Arad 2006: 467). Ho gjev alternasjonar av typen i (8) og (9) som døme.

- (8) a. Lucy sprayed the wall with paint
b. Lucy sprayed the paint on the wall
- (9) a. Ben loaded his truck with hay
b. Ben loaded hay on the truck

Her er ifylgje Arad *the wall* direkte objekt i (8a), medan *the paint* er direkte objekt i (8b), og tilsvarande i (9). I Arads analyse har b e variantane i alternasjonen den overordna funksjonsstrukturen DO+PA, men dei to DP-ane som er involverte, vekslar systematisk mellom å realisere DO og PA i dei to variantane. Arad peikar p a at alternasjonsverba skil seg frå andre verb med to interne argument nettopp p a grunn av evna dei har til å veksle mellom kva for argument (LOK-DP eller SBS-DP) som vert realisert som det DO, sj  også t.d. Levin (1993: 50), Hovav & Levin (2005: 285) og Levin (2006) for liknande analysar. Nedanfor skal me argumentere mot ein slik analyse for norsk, men fyrst skal me seie litt meir om Arads analyse.

Ved fyrste augekast kan det kanskje sjå ut som ein rimeleg hypotese at to ulike postverbale konstituentar etter verb som *spraye* og *laste* kan veksle mellom å vere realiserte som DO, men ein slik analyse byr p a problem. Innanfor den tradisjonelle teorien om argumentstruktur i generativ grammatikk reknar ein med at eit verb har faste leksikalske eigenskapar som avgjer kor mange og kva for argument dei knyter til seg.⁴ Arad sin p astand her er at verba som inngår i lokativalternasjonen, har spesielle leksikalske eigenskapar som gjer at den leksikalske argumentstrukturen deira kan verte realisert p a to ulike vis (Arad 2006: 467). Det er ikkje uvanleg å argumentere for at ein kan ha to eller fleire ulike «versjonar» av eit verb i leksikonet, for å kunne forklare skilnader som me ser i t.d. *spraye/laste*-vekslinga. Dersom dette er tilfelle, f r ein tilsynelatande ei løsning p a problemet med å forklare korleis verba i lokativalternasjonen kan ha denne spesielle evna, men forklaringa er eigentleg stipulativ og sirkulær, og har mest status som ei pseudo-forklaring. Nedanfor skal me foreslå ein analyse av *spraye/laste*-vekslinga som ikkje postulerer ulike «versjonar» av verb i leksikonet, men som i staden analyserer variasjonen som genuint syntaktisk. Det er også eit problem, som me skal sjå seinare, at ein slik analyse som den Arad foreslår, der b e variantane vert analyserte som førekomstar av strukturen DO+PA, ikkje inviterer til ei forklaring av dei semantiske ulikskapane mellom dei to variantane i lokativalternasjonen. Lokativalternasjonane ser alt  ut til å krevje ein annan analyse enn den Arad legg fram.

I nyare lingvistisk forskning ser ein gjerne ein tendens til problematisering av den tradisjonelle argumentstrukturteorien, særleg innanfor såkalla ny-konstruksjonistiske eller eksoskeletale tilnærmingar. Ein tenkjer seg at derivasjonen av ei setning startar med generering av ei abstrakt syntaktisk ramme eller temp-

lat, og så vert orda eller dei leksikalske elementa sette inn i desse rammene via sein leksikalsk innsetting, sjå t.d. Borer (2003, 2005, 2013); Åfarli (2007); Marantz (2013); Lohndal (2014) og Grimstad, Lohndal & Åfarli (2015). På denne måten vert ikkje syntaktiske strukturar bygde opp med utgangspunkt i og rundt ord, men orda vert plasserte inn i allereie ferdige syntaktiske strukturar. Åfarli (2007) argumenterer i pakt med dette for at verba ikkje *har* argumentstruktur, men at verba *får* argumentstruktur ved at dei vert genererte inn i ulike syntaktiske verbrammer, og at det er desse som avgjer kor mange argument verbet knyter til seg, og kva konfigurasjonelle strukturar argumenta inngår i.⁵ Dersom me aksepterer tanken om at verba vert plasserte inn i ferdige syntaktiske rammer på denne måten, unngår me problemet med ulike versjonar av verb i leksikonet, og det mogleggjer samstundes analysen av dei to deltakarane i lokativalternasjonen som to ulike syntaktiske konstruksjonar. Me skal sjå at det finst gode haldepunkt for å rekne med ein slik analyse, og denne analysen dannar også eit godt fundament for å forklare dei semantiske ulikskapane mellom dei to variantane i lokativalternasjonen. Det er såleis ein eksoskeletal analyse basert på denne tilnærminga me skal argumentere for nedanfor.

3 Syntaktisk analyse

3.1 To verbrammer

Kayne (1984: x) poengterer at dersom ein har eit verb med to ledd etter seg, skjematisk V+A+B eller V+DP+PP, er det, når ein reknar med binær forgreining, to måtar å analysere denne sekvensen på hierarkisk, nemleg (11a) eller (11b).

- (11) a. [[VA]B] eller [[V DP] PP]
 b. [V[AB]] eller [V [DP PP]]

Vår hypotese er at desse to abstrakte strukturane svarar til dei to verbrammene som er relevante for dei to variantane i lokativalternasjonen. Me vil med andre ord argumentere for at skilnadene mellom dei to variantane skal analyserast som ein skilnad m.o.t. frasestrukturell konfigurasjon i det postverbale domenet, dvs. i verbfrasen.⁶ Dei to konfigurasjonane svarar til det som vert identifisert som respektive transitiv ramme og resultativ ramme i Åfarli (2007), som det også vert argumentert for i Åfarli (2009). Me vil med utgangspunkt i ein slik tanke leggje fram fylgjande hypotese:

- (12) Dei to versjonane i lokativalternasjonar skal analyserast som svarande til to strukturelt ulike syntaktiske rammer. Den eine er ei transitiv

ramme, der verbet knyter til seg eit DO etterfylgt av eit adjungert PA, jf. (11a). Den andre er ei resultativ ramme, der verbet tek ei ikkje-verbal resultativ småsetning som sitt komplement, jf. (11b).

Når ein ser på skilnaden mellom a- og b-versjonane i (1)–(4) ovanfor, er det altså etter hypotesen i (12) slik at den postverbale DP-en er DO berre i a-versjonen. I b-versjonen skal derimot den postverbale DP-en analyserast som eit småsetningssubjekt. Legg merke til at dette er direkte i motstrid til analysen i Arad (2006), der den postverbale DP-en i dei tilsvarende engelske døma vart analysert som DO i b-variantane.

DO+PA-analysen av a-versjonen er kanskje den som treng minst diskusjon, også fordi han er i pakt med Arad (2006). Me vil i denne omgangen berre peike på at PA-PP-en ikkje er ein fast del av den syntaktiske ramma i a-versjonane, slik rammene er framstilte i Åfarli (2007). Det er mogleg å adjungere ledd til alle rammene, og PA svarar til eit slikt adjungert ledd, nærmare bestemt ein type instrumental PP, som altså fungerer som PA. Småsetningsanalysen av b-versjonane kan synast meir kontroversiell. Me vil difor bruke litt plass på å diskutere han her.

Hypotesen i (12) omtalar den postverbale konstituenten i b-versjonane som ei ikkje-verbal resultativ småsetning; ein slik hypotese vil dermed krevje at dei postverbale DP-ane og PP-ane her må utgjere proposisjonar i seg sjølve. Sjå på døma i (13):

- (13) a. Han spraya kumøka på åkeren è kumøka (hamna) på åkeren
b. Me lasta varene i vogna è varene (hamna) i vogna

Dersom ein reknar med at (13) syner det proposisjonale innhaldet til den postverbale sekvensen i b-versjonane, ser me at PP-ane *på åkeren* og *i vogna* fungerer som eit predikat til DP-ane *kumøka* og *varene*. Verbet *hamne*, som står i parentesane, tydeleggjer det proposisjonale innhaldet som den postverbale DP-en og PP-en dannar saman. Her kan me altså seie at *kumøka* har *hamna* på åkeren som eit *resultat* av *sprayinga*. Sett i samband med det proposisjonale innhaldet til DP+PP-samanstillinga gjev dette resultative aspektet eit hint om at me her har å gjere med ei resultativ ikkje-verbal småsetning.⁷

Slike resultativkonstruksjonar er i det heile nokså vanlege, noko m.a. Hoekstra (1988) syner mange døme på. Nokre av desse ser me i (14) (Hoekstra 1988: 115–117, våre klammer).

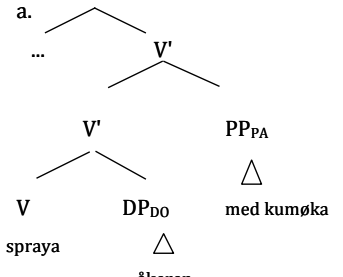
- (14) a. He washed [the soap [out of his eyes]]
b. They painted [the door [green]]
c. The joggers ran [the pavement [thin]]

Her ser me tre engelske verb som tek ei resultativ småsetning som komplement, og (14c) syner at også eit verb som *run*, som vanlegvis er intransitivt, kan ta resultativt småsetningskomplement. Ein kan også merke seg at småsetningspredikatet ikkje treng å vere ein PP, jf. AP-ane i (14b, c).

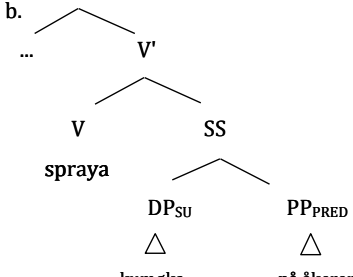
Dersom me no tek utgangspunkt i Hoekstra (1988) sin analyse av resultativkonstruksjonar og vidare reknar med at dei postverbale sekvensane i b-versjonane i lokativalternasjonen er ikkje-verbale småsetningar med småsetningssubjekt (SS-SU) og småsetningspredikat (SS-PRED), vil dei to medlemmene i alternasjonen kunne skisserast skjematisk som i (15) eller (16), alt etter kva eigenskapar ved alternasjonen me vil belyse. (17) gjev eit konkret døme.

- (15) a. [[V + DP_{DO}] + PP_{PA}]
 b. [V + [DP_{SS-SU} + PP_{SS-PRED}]]
- (16) a. [V' [V' V + [DO LOK-DP]] + [PA SBS-PP]]
 b. [V' V + [småsetning SBS-DP + LOK-PP]]
- (17) a. [Han [[spraya [DO åkeren]] [PA med kumøka]]]
 b. [Han [spraya [SS-SU kumøka [SS-PRED på åkeren]]]]]

Her ser me at dei to versjonane får ein radikalt ulik representasjon, og i ein enkel trestrukturanalyse vil desse strukturane kunne representast som i (18).

- (18) a.

```

graph TD
  V1[V'] --- V2[V']
  V1 --- PP_PA[PP_PA]
  V2 --- V[V]
  V2 --- DP_DO[DP_DO]
  V --- spraya[spraya]
  DP_DO --- åkeren[åkeren]
  PP_PA --- med_kumøka[med kumøka]
  
```
- b.

```

graph TD
  V1[V'] --- V[V]
  V1 --- SS[SS]
  V --- spraya[spraya]
  SS --- DP_SU[DP_SU]
  SS --- PP_PRED[PP_PRED]
  DP_SU --- kumøka[kumøka]
  PP_PRED --- pa_åkeren[på åkeren]
  
```

Nedanfor skal me argumentere empirisk for at dette er dei rette strukturane for dei to versjonane i lokativalternasjonen. Eit spørsmål som ligg i bakgrunnen, er kvifor enkelte verb kan ta del i b e strukturane, medan andre verb berre kan ta del i ein av dei.

3.2 *Evidens: obligatoriske og frivillige ledd*

Gjeve at hypotesen (12) og skissene i (15)–(18) gjev eit korrekt bilete av dei to variantane i lokativalternasjonane, vil ein kunne vente at dei to variantane vil oppføre seg ulikt dersom me freistar å utelate PP-ane i setninga. Det er rimeleg å tru at dersom ein har eit DO etterfylgt av ein adjungert PP som fungerer som PA, vil det vere uproblematisk å utelate denne PP-en, sidan denne då vil vere eit såkalla frivillig ledd, jf. døma i (19) og (20), der verba ikkje inngår i lokativalternasjonen.

- (19) a. Tore et middag på skulen.
b. Tore et middag.
- (20) a. Marit henta ved med trillebår.
b. Marit henta ved.

Her er det som venta uproblematisk å utelate PP-ane; setningane er heilt akseptable både med og utan eit PA. Så kva hender om me gjer det same med kvar av dei to variantane i *spraye/laste*-vekslinga?

- (21) a. Me lasta vogna. (jf. Me lasta vogna med varene.)
b. ?? Me lasta varene. (jf. Me lasta varene på vogna.)
- (22) a. Ho smurde skiva. (jf. Ho smurde skiva med syltety.)
b. ?? Ho smurde syltety. (jf. Ho smurde syltety på skiva.)
- (23) a. Me dusja plantene. (jf. Me dusja plantene med vatnet.)
b. ?? Me dusja vatnet. (jf. Me dusja vatnet på plantene.)
- (24) a. Me spraya sofaen. (jf. Me spraya sofaen med øl.)
b. ?? Me spraya øl. (jf. Me spraya øl på sofaen.)
- (25) a. Kirurgen fylte flaska. (jf. Kirurgen fylte flaska med spriten.)
b. ?? Kirurgen fylte spriten. (jf. Kirurgen fylte spriten på flaska.)

I a-versjonane gjev setningane meining også utan PP-en, medan b-versjonane i beste fall må seias å vere tvilsame. For at desse skal gje meining, må ein rekne med at det er kontekstuelte gjeve kvar varene vert lasta, kvar syltetyet vert smurt, etc., og at PP-en dermed er underforstått. Det er mogleg å akseptere nokre av b-setningane dersom ein legg på slike kontekstuelle føringar, men a-setningane er derimot akseptable utan spesielle kontekstuelle føringar.

(21)–(25) ser ut til å støtte påstanden om at dei to medlemmene i lokativalternasjonen ikkje er så strukturelt like som det Arad (2006) argumenterer for. I hennar analyse må me rekne med at verbet i båe versjonane av alternasjonen tek eit DO og eit PA, men som døma i (21)–(25) syner, kan ikkje PP-en i b-versjonen utelatast. Dette gjev ein tydeleg indikasjon på at denne PP-en ikkje er eit adjungert PA. Derimot kan b-versjonane i (21)–(25) sameinast med at den postverbale sekvensen i b-versjonane er ikkje-verbale resultatative småsetningar, som me rekna med i hypotesen (12), for gjeve at PP-en i b-versjonane er eit småsetningspredikat, ventar me nettopp at dette småsetningspredikatet ikkje kan utelatast.

Generelt kan alle handlings-/hendingsverb ta resultatative småsetningskomplement, uansett om dei kan delta i lokativalternasjonen eller ikkje. Nedanfor viser me nokre døme på dette (b-døma).

- (26) a. ... spraye sofaen med øl.
b. ... spraye øl på sofaen.
- (27) a. *... søle sofaen med øl.
b. ... søle øl på sofaen.
- (28) a. *... skvette sofaen med øl.
b. ...skvette øl på sofaen.
- (29) a. *... sprute sofaen med øl.
b. ... sprute øl på sofaen.
- (30) a. *... blåse sofaen med øl.
b. ... blåse øl på sofaen.
- (31) a. ... spyle sofaen med øl.
b. ... spyle øl på sofaen.
- (32) a. ... pensle sofaen med øl.
b. ... pensle øl på sofaen.
- (33) a. *... kaste sofaen med øl.
b. ... kaste øl på sofaen.
- (34) a. ... dusje sofaen med øl.
b. ... dusje øl på sofaen.

Dei døma der både a- og b-versjonen er velforma, gjev døme på lokativalternasjonen, medan døma der a-versjonane er stjernemerkte, ikkje gjev døme på lokativalternasjonen.

I b-versjonane vert det ikkje etablert ein direkte semantisk tolkingsrelasjon mellom den postverbale DP-en og verbet.⁸ Her er den direkte relasjonen heller mellom verbet og proposisjonen som småsetninga uttrykkjer, og alle proposisjonar som kan denotere eit mogleg resultat, vil vere velforma. I a-versjonane er derimot den postverbale DP-en eit DO, og det vert difor etablert ein direkte semantisk tolkingsrelasjon mellom verbet og DP-en (typisk ein patiens-relasjon). For at setninga skal vere velforma, må det difor vere mogleg å tolke den semantiske relasjonen mellom verbet og (denotasjonen til) DP-en som ein slik relasjon, dvs. ut frå føringane gjevne av det semantiske innhaldet til både verb og DP, vår kunnskap om verda, etc. Dersom me t.d. ser på (27a), ser me at *sofaen* fungerer dårleg som patiens for *søle* gjeve desse vilkåra, medan ein tilsvarende semantisk relasjon er problemfri i t.d. (26a). Det er m.a.o. strengt teke *ikkje* slik at dei stjernemerkte setningane ikkje kan genererast, men dei kan ikkje gjevast naturlege tolkingar. Sjå elles Eik (2014) for ein grundig analyse av samspillet mellom syntaktisk struktur og semantisk tolking i konstruksjonar som denoterer uavhendeleg eigedom, som også er relevant for data av typen me diskuterer her.

På basis av diskusjonen ovanfor konkluderer me med at det er solid evidens for at hypotesen (12) er korrekt når det gjeld obligatoriske og frivillige ledd i lokativalternasjonen. Dei to ulike strukturane som (12) postulerer, gjev også ein lovande basis for å forklare dei semantiske ulikskapane mellom dei to variantane, som antyda ovanfor. Me ser no på ein annan type evidens som støttar opp under same konklusjon.

3.3 Evidens: anaforbinding

Eit anna argument som er relevant for den syntaktiske analysen av lokativalternasjonar, finn me ved å sjå på distribusjonen av anaforar i desse konstruksjonane. Hellan (1988: 73) peikar på at den refleksive anaforen *seg* på norsk i hovudsak opptrer i eit predikat som vert c-kommandert av antesedenten til anaforen som er subjektet til predikatet, noko som også gjeld for possessive anaforar. Her er to reglar Hellan formulerer (ibid.); merk at «Pred-su» i (35b) står for «predikasjonssubjekt», som er det same som subjektet til predikatet.

- (35) a. A *seg*-reflexive must be predication-commanded by its binder.
 b. A predication-commands B in [[Pred-su A] [Pred ...B...]]

I (36) ser me døme på ulike setningar der anaforane *seg sjølv*, *seg* og *sin* vert c-kommanderte av subjektet i setninga:

- (36) a. [SU Marit [PRED pratar med Tore om seg sjølv]]
 b. [SU Marit [PRED skammar seg]]
 c. [SU Marit [PRED ser på kaninane sine]]
 d. [SU Marit [PRED spelar på bassen sin]]

I alle døma i (36) er det naturleg å rekne med at anaforane i predikatet referer til *Marit*, noko som er i tråd med Hellan sin analyse. Motsett kan me stille opp nokre døme der ein tenkt antesedent ikkje c-kommanderer predikatet anaforen opptrer i:

- (37) a. * [Marit [pratar [med Tore_i] [om seg sjølv_i]]]
 b. * [Marit [leikar [med kaninane_i] [i buret sitt_i]]]
 c. * [Marit [fortel [Tore_i][om seg sjølv_i]]]
 d. * [Marit [klappa [kaninane_i] [i buret sitt_i]]]

I (37) ser me at *Tore* og *kaninane* er merka som antesedentar for anaforane *seg sjølv* og *sitt*, og i denne tolkinga er ikkje desse setningane grammatikalske. Derimot vil setningane vere grammatikalske dersom ein tenkjer seg at *Marit* er antesedenten til anaforane, og Hellan sin teori er dermed i samsvar med desse døma.

På den andre sida syner Lødrup (2008) eit overveldande materiale henta frå ulike stader på internett, der ein ser at anaforbinding i norsk ikkje er like eintydig som Hellan peikar på, og det finst truleg språkbrukarar som i varierende grad kan akseptere setningar som dei i (36). Trass i at ein kan finne mange døme på språkpraksis som bryt med Hellan sin teori, verkar det likevel rimeleg at denne teorien fangar dei mest sentrale aspekta ved anaforbinding på norsk, noko (35) og (36) gjev temmeleg klåre indikasjonar på.

Med utgangspunkt i Hellan sin teori kan me vente at den postverbale DP-en som fungerer som småsetningssubjektet i b-versjonane i lokativalternasjonen, kan fungerere som antesedent for ein anafor i småsetningspredikatet, fordi småsetningssubjektet c-kommanderer småsetningspredikatet sitt. På den andre sida er det slik at den postverbale DP-en som fungerer som DO i a-versjonane, ikkje kan vere antesedent for ein anafor i den adjungerte PP-en som fungerer som PA, då DO ikkje står i ein slik strukturell posisjon at det kan c-kommandere PA. I (38) og (39) ser me nokre døme på anafordistribusjonen i lokativalternasjonen.

- (38) a. ? Me [[fylte bøtta_i] med målinga si_i]
 b. Me fylte [SS målinga_i [i bøtta si_i]]

- (39) a. ? Me [[lasta vogna_i] med varene sine_i]
 b. Me lasta [_{SS} varene_i [i vogna si_i]]

Som forventa er (38b) og (39b) fullt moglege, og her er det naturleg at anaforane referer til den postverbale DP-en *målinga* og *varene*, som c-kommanderer småsetningspredikatet, og som dermed kan fungere som antesedent for den possessive anaforen. Ein tilsvarende referanserelasjon mellom den postverbale DP-en og anaforen ser ikkje ut til å vere like naturleg i a-versjonane, sjølv om det ikkje er heilt umogleg at anaforen her refererer til *botta* og *vogna*. Årsaka er sjølv sagt at *botta* og *vogna* er DO og dermed ikkje c-kommanderer PA, som inneheld anaforen.

Legg merke til at det ikkje er samsvar mellom subjektet *me* i heilsetninga og anaforen i (38) og (39), noko som gjer at *me* ut frå kongruensforholda umogleg kan vere antesedent for anaforen, då denne må ha forma *vår/våre* for å vere velforma. Gjeve den generelle tendensen til at språkbrukarar freistar å finne rimelege tolkingar for språklege uttrykk som elles synest «rare», kan dette bidra til at a-versjonane lettare blir godtekne, trass i at dei strukturelle c-kommandotilhøva ikkje er optimale. Det er difor interessant å sjå på døme der ein anafor i utgangspunktet kongruerer både med subjektet i heilsetninga og ein annan DP lenger nede i setninga. Eit døme på det, som ikkje er eit døme på lokativalternasjonen, har me i (40). Her kongruerer den possessive anaforen *si* i utgangspunktet både med *kirurgen* og *pasienten*.

- (40) a. **Kirurgen** opererte **pasienten** i senga **si**.
 b. **Kirurgen** la **pasienten** i senga **si**.

Det som i slike tilfelle avgjer om DP-en kan vere antesedent til anaforen, vil primært vere dei strukturelle c-kommandotilhøva (og sekundært semantikken og kunnskapen me har om naturlege situasjonar i verda). Det er interessant å leggje merke til at i (40a) er det ein klar preferanse for å tolke *kirurgen* som antesedent for anaforen, trass i at dette gjer at me må akseptere ein svært unaturleg situasjon. Årsaka er at det berre er *kirurgen* som c-kommanderer PP-en som inneheld anaforen, fordi PP-en er adjungert PA, og *pasienten* er DO. I (40b) er det derimot like naturleg å tolke *kirurgen* og *pasienten* som antesedent for anaforen. Årsaka her er at *kirurgen* er subjekt i heilsetninga, medan *pasienten* er subjekt i småsetninga *pasienten i senga si*, slik at både *kirurgen* og *pasienten* c-kommanderer anaforen i småsetningspredikatet, og både DP-ane kan difor fungere som antesedent for anaforen.

Sjå no på tilsvarende døme med lokativalternasjonen, jf. (41):

- (41) a. **Kirurgen** fylte **flaska** med spriten **sin**.
 b. **Kirurgen** fylte **spriten** på flaska **si**.

I (41a) er det ein klar preferanse for *kirurgen* som antesedent for anaforen, og forklaringa er den same som for (40a) ovanfor. I (41b) kan derimot både *kirurgen* og *spriten* naturleg tolkast som antesedent for anaforen, og forklaringa er den tilsvarande som for (40b); her har me ei småsetning slik at bae DP-ane c-kommanderer anaforen i småsetningspredikatet.

(38), (39), (40) og (41) gjev ein relativt klår evidens for analysen i Hellan (1988), sjølv om Lødrup (2008) har peika på at mange språkbrukarar også kan akseptere anaforar som bryt med desse bindingsprinsippa. Desse døma syner også at anafordistribusjonen er ulik i dei to medlemmene i lokativalternasjonen, noko som støttar hypotesen om at desse må analyserast som to ulike syntaktiske strukturar. I dei resultatative småsetningane kan anaforen i småsetningspredikatet referere til småsetningssubjektet, medan anaforen i versjonane med DO+PA ikkje like lett kan referere til det direkte objektet. Anafordistribusjonen i lokativalternasjonane gjev såleis nok eit argument for at b-versjonane er resultatative småsetningar, noko som igjen støttar hypotesen i (12).

4 Dativformer i lokativalternasjonen

4.1 Kasus i lokativalternasjonen: empiri

Etter å ha sett fleire argument for å analysere lokativalternasjonar som to ulike syntaktiske strukturar, vender me no blikket mot Nordvestlandet og realiseringa av morfologisk kasus i dei to strukturane.⁹ Målet er å finne ut i kva grad kasustilhøva kan kaste lys over dei analysane me har foreslått til no. Me brukar fyrst og fremst data frå vestnesdialekten (Romsdal), der me har gjennomført ei lita informantundersøking, og me supplerer med data frå halsadialekten (Nordmøre) der det er relevant. Når det gjeld kasustilhøva, synest det ikkje å vere strukturelle skilnader mellom dei to dialektane, sjølv om det morfologiske uttrykket for kasusformene (så vel som for andre former) naturleg vil variere mellom dialektane. Difor er det generelt slik at det som gjeld for kasusdistribusjonen i vestnesdialekten, òg gjeld for kasusdistribusjonen i halsadialekten.

Undersøkinga av vestnesdialekten vart gjennomført i juli 2010 av fyrsteforfattaren av denne artikkelen, sjå Anderson (2010), som inneheld fleire detaljar rundt opplegget for undersøkinga enn det me har rom for å diskutere her. Det var i utgangspunktet åtte informantar, to yngre og seks eldre,¹⁰ som fekk presentert seks ulike setningspar med dei to variantane i lokativalternasjonen, og dei vart bedne om å vurdere akseptabiliteten til setningane. Kvar setning hadde to versjonar: ein med dativ og ein med akkusativ (ikkje-dativ) kasus på

utfyllinga til preposisjonen, jf. (42) og (43), som gjev døme på to av dei seks setningspara som vart brukte i undersøkinga.

- (42) a. Me lasta hengarn mæ **steinan** (AKK) so va att/**steinå** (DAT) so va att
 b. Me lasta steinan so va att, på **hengarn** (AKK)/**hengara** (DAT)
- (43) a. I spraya håre mett mæ **na parfymå di** (AKK)/**sa parfymen dine** (DAT)
 b. I spraya parfymå di i **håre mett** (AKK)/**håra mine** (DAT)

Dei to unge informantane var som venta ikkje stabile dativbrukarar. Den unge mannen nytta dativformer somme stader, medan den unge kvinna ikkje nytta dativformer i det heile. Resultata me refererer til i det fylgjande, er difor berre frå dei seks eldre informantane, om ikkje anna vert nemnt.

Som me såg i 2.2, er PP-en i a-versjonane ein instrumentalfase, og preposisjonen *mæ/med* i ein slik funksjon vil typisk gje dativ kasus til komplementet sitt, sjå t.d. Anderson (2010: 51). For at dativ kasus skal verte morfologisk realisert på DP-en, må denne vere i bunden form, og me har freista å få fram dette på ein naturleg måte ved å nytte ei kompleks form av DP-en som komplement til preposisjonen. Likevel var det tydeleg at konstruksjonen for fleire vert oppfatta som litt «rar», og ein del av informantane hadde i det heile lite til overs for bunden form etter *mæ* her, og dei kommenterte også at dei tykte konstruksjonen ikkje kjendest naturleg å seie. Enkelte av informantane valde altså ei akkusativform i staden for ei dativform, sjølv om ei dativform skulle ha vore det «rette» for ein dativbrukar.

Dette er likevel ikkje unaturleg, sidan dativ generelt er svekt i norsk, òg blant enkelte av dei eldre dativbrukarane. Det er difor ein generell tendens til at akkusativformer lett tek over der dativformer skulle ha vore brukte (sjå òg referansane i note 6). Tendensen i dei yngre generasjonane er jo elles å nytte nettopp akkusativ i alle posisjonar, og akkusativsformene må generelt seiast å vere meir umarkerte enn dei meir sosialt markerte dativformene.

Trass i at enkelte informantar heller ville ha akkusativ enn dativ i dei instrumentale «dativposisjonane», var det likevel tre av seks testsetningspar som skilte seg ut som naturlege med dativ i a-versjonane for informantane våre, altså med bunden form på komplementet til *mæ*. Her aksepterte altså dei fleste informantane dativ på DP-en i PP-en. Til dømes ville fem av seks informantar ha dativ på komplementet til preposisjonen i (44).

- (44) Han Ola spraya ta største rosetree mæ **regnvatne** (AKK)/**regnvatna** (DAT)

Det er dermed klart at dativ ofte vert akseptert på SBS-DP-en i den instrumenale PA-PP-en i a-versjonen, trass i ein del vakling og den generelle svekkinga av dativ.

Av dei ulike konstruksjonane me testa på informantane, var det utan tvil b-versjonane av *spraye/laste*-vekslinga som gav dei mest eintydige resultat.

- (45) a. Me lasta steinan so va att, på **hengarn** (AKK)
 b. *Me lasta steinan so va att, på **hengara** (DAT)

Her var alle informantane klare på at dativforma ikkje er velforma; alle informantane forkasta dativformer i desse setningane. Dette resultatet når det gjeld setningar som i (45b), vart også gjort tydeleg med mange kommentarar om at setninga er ”feil”, ”de e no ikkje rå”, osv. Det er difor eit klart resultat av undersøkinga at dativ slett ikkje vert akseptert på LOK-DP-en i PP-en som fungerer som småsetningspredikat i b-versjonen. Det er med andre ord ein klar ulikskap mellom a- og b-versjonane i lokativalternasjonen når det gjeld graden av aksept for dativ i den postverbale PP-en.

Dette resultatet frå vestnesdialekten stemmer med kasedistribusjonen i halsadialekten (data samla via introspeksjon frå andreforfattaren av denne artikkelen og kontroll av desse dataa via sjekk med informantar). I a-versjonane med DO+PA i (46) og (47) kan DP-en i PA-PP-en naturleg ha dativ, men i b-versjonane med småsetning og småsetningspredikat har DP-en i PP-en akkusativ, og c-versjonane viser at dativ er utelukka her.¹¹ Til samanlikning er d-versjonane ikkje alternasjonsstrukturar, og dei viser at når ein PP tilsvarende dei i c-versjonane fungerer som PA-PP, vil DP-en ha dativ. Legg merke til at alle kaseformene i (46) og (47) er sg-former; dette er teke med eksplisitt i (47c, d) fordi desse dativformene elles lett kan forvekslast med pl-former.

- (46) a. Vi spraya sofa'n med **øla** (DAT) så va att.
 b. Vi spraya øle så va att, på **sofa'n** (AKK).
 c. *Vi spraya øle så va att, på **sofaa** (DAT).
 d. Vi drakk øle så va att, oppi **sofaa** (DAT).
- (47) a. Kirurgen fylt flaskå med **sprita** (DAT) så va att.
 b. Kirurgen fylt sprit'n så va att, på **flaskå** (AKK).
 c. * Kirurgen fylt sprit'n så va att, på **flaskåinn** (DAT, sg).
 d. Kirurgen såg spriten så va att, oppi **flaskåinn** (DAT, sg).

Kasedistribusjonen i alternasjonsstrukturar i halsadialekten stadfestar altså det me fann i vestnesdialekten, nemleg at SBS-DP-en i PP-en i a-versjonen har eller kan ha dativ, medan LOK-DP-en i PP-en i b-versjonen har akkusativ, og

ikkje kan ha dativ. Nedanfor skal me sjå at dette mønsteret vert direkte predikert av ein analyse der PP-en i a-versjonen er ein PA-PP, medan PP-en i b-versjonen er eit småsetningspredikat. Kasusdistribusjonen i dei to dialektane støttar dermed hypotesen i (12).

4.2 Veksling mellom dativ og akkusativ i PP-ar: analyse

I dativdialektar er det generelt slik at dei fleste spatiale preposisjonane systematisk vekslar mellom å tilordne dativ og akkusativ (ikkje-dativ) kasus på bakgrunn av lokativ eller direksjonal semantikk, ei veksling som har vore mykje omtala i lingvistisk litteratur. Zwarts (2005) poengterer at denne kasusvekslinga etter spatiale preposisjonar i tysk må sjåast som restar av spatiale distinksjonar frå det meir omfattande indoeuropeiske kasussystemet, og Smith (1995) meiner at vekslinga ikkje kan reduserast berre til lokativ/direksjonal semantikk, men heller «change vs. no change» (Smith 1995: 294).¹²

Van Riemsdijk (2009) argumenterer for at dativ etter spatiale preposisjonar i tysk er ein såkalla «default case», altså den umarkerte kasusen, og Åfarli (2013) adopterer denne tanken og foreslår ein analyse der akkusativ kasus etter spatiale preposisjonar som normalt har dativ som umarkert kasus, er eit resultat av at dativ blir konvertert til akkusativ nettopp i direksjonale/resultative konfigurasjonar. Sjå no på døma i (48) på bakgrunn av ein slik konverteringsanalyse.

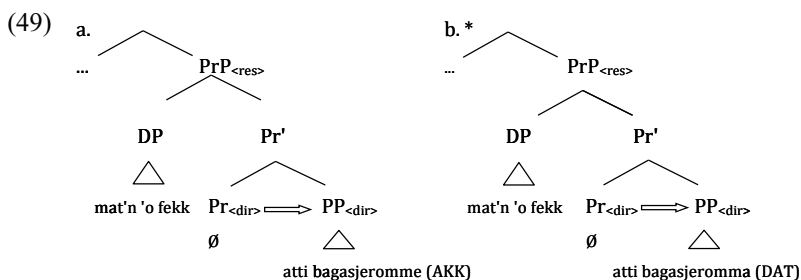
- (48) a. Ho lasta bagasjeromme mæ **mata** (DAT) ho fekk
 b. Ho lasta mat'n 'o fekk, atti **bagasjeromme** (AKK)
 c. * Ho lasta mat'n 'o fekk, atti **bagasjeromma** (DAT)
 d. Ho undersøkte mat'n 'o fekk, atti **bagasjeromma** (DAT)

Her har utfyllinga til *mæ* dativ kasus, medan utfyllinga til *atti* har akkusativ. (48c) syner at dativ etter *atti* ikkje er velforma i direksjonal/resultativ tyding, men i (48d) ser me at *atti* tek dativkomplement når tydinga ikkje er direksjonal/resultativ.

Me ser fyrst på dativforma i (48a). Preposisjonen *med/mæ* er ikkje ein prototypisk spatal preposisjon, men det er ein preposisjon som klart tek dativ som sin umarkerte kasus (Anderson 2010: 51). Preposisjonen *med/mæ* er difor på line med dei spatiale lokative preposisjonane som òg tek dativ som umarkert kasus (instrumental dativ i a-versjonane i lokativalternasjonen, jf. 2.2). Sjå så på (48b, c, d). (48b, c) viser at preposisjonen *atti* må ta akkusativ i direksjonal/resultativ tyding, og (48d) viser at den same preposisjonen tek dativ i lokativ tyding. Preposisjonen *atti* er m.a.o. ein spatal preposisjon som vekslar mellom å ta akkusativ og dativ, og denne vekslinga er korrelert med direksjonal/resultativ vs. lokativ (statisk) tyding.

Dersom me analyserer desse mønstera i tråd med analysen av spatiale preposisjonar i Áfarli (2013), kan me fyrst slå fast at dativ etter *mæ* i (48) kjem av at PP-en her er eit adjungert PA der preposisjonen tilordnar sin umarkerte dativkasus. Akkurat det same er også tilfellet med den spatiale preposisjonen *atti* i (48d), berre at her har me med ein prototypisk spatial preposisjon å gjere, som i denne strukturen tilordnar sin umarkerte dativkasus fordi PP-en fungerer som adjungert PA. I (48b) fungerer derimot PP-en som direksjonalt/resultativt småsetningspredikat. Det er nettopp denne typen strukturell konfigurasjon som etter analysen i Áfarli (2013) konverterer kasustilordningskapasiteten til spatiale vekslingspreposisjonar frå umarkert dativtilordning til «markert» akkusativtilordning.

Áfarli (2013) kombinerer predikasjonsanalysen i Bowers (1993) med aspekt-analysen i Ramchand (2008) for å gjere greie for kasusvekslinga etter spatiale preposisjonar i norske dativdialektar, med halsadialekten som det primære studieobjektet. Bowers sin predikasjonsanalyse (referert til som «PrP-analysen» nedanfor) er ein nyttig reiskap for å analysere småsetningar, mellom anna fordi denne analysemodellen gjev ein einskapleg analyse av alle setningstypar. I PrP-analysen er alle subjekt, både i over-, under- og småsetningar plasserte i <spes,PrP>, noko som også gjeld subjekta i ikkje-verbale småsetningar. Kjernen i Pr-frasen er ein abstrakt semantisk ladd kategori i strukturen, og fungerer som ein predikasjonsoperator som opererer på komplementet sitt og omdannar det til eit predikat. I (49) ser me korleis dei syntaktiske strukturane til dei postverbale småsetningane i (48b, c) vil sjå ut i denne analysemodellen. Merk at (49b) er strukturen for det dømet som ikkje er velforma.

I (49) ser me at Pr-kjernen fungerer som ein predikasjonsoperator som opererer på komplementet sitt – i desse setningane er denne operatoren ein fonetisk urealisert preposisjon. I (49a) har predikasjonsoperatoren eit semantisk element <dir>, og det er dette elementet som konverterer umarkert dativ til akkusativ i dei direksjonale/resultative strukturane. I analysen i Áfarli (2013) kan konverteringa berre skje når den aktuelle spatiale PP-en er i komplementdomenet til dette

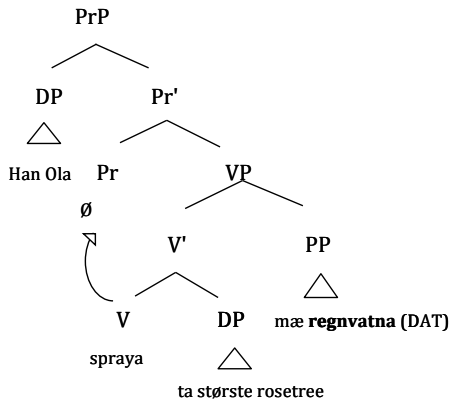
<dir>-elementet, dvs. er inkludert i den frasen som er komplement til kjernen som inneheld <dir>. Dette er m.a.o. den konfigurasjonelle føresetnaden for at ein spatial vekslingspreposisjon skal kunne tilordne akkusativ.

I (49b) har også predikasjonsoperatoren det semantiske elementet <dir>, noko som dikterer akkusativ kasus på komplementet til preposisjonen i småsetningspredikatet. Men her har utfyllinga til *atti* dativ kasus, noko som berre er mogleg når PP-en ikkje er i komplementdomenet til <dir>, t.d. når PP-en fungerer som eit adjungert PA, som i (48d). Dativ er difor umogleg i strukturen (49b), og det forklarar kvifor (48c) ikkje er velforma.

4.3 Kasus i lokativalternasjonen: analysen oppsummert

Ein føremøn med PrP-analysen er at han kan nyttast på alle slags setningskonstruksjonar, og dei to variantane i lokativalternasjonen kan dermed analyserast ved hjelp av denne modellen. I (50) ser me korleis a-versjonen (med DO+PA) kan analyserast i PrP-modellen.

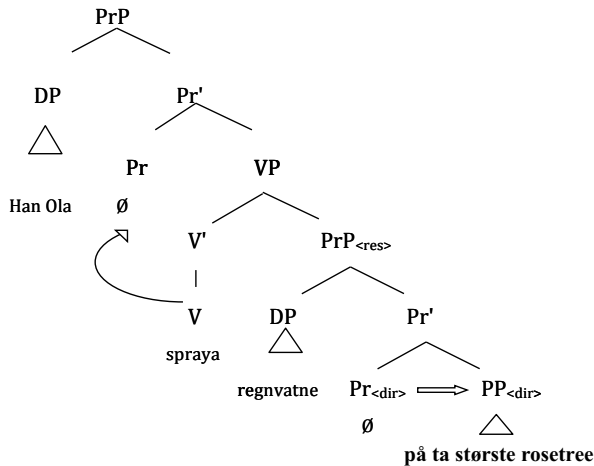
(50)

Her har me ei vanleg deklarativsetning med DO, og der PP-en er ein adjungert instrumentalfrase som fungerer som PA. DP-en i denne PP-en får umarkert dativ kasus frå preposisjonen, som, sidan PP-en er adjungert, ikkje står i komplementdomenet til noko som kan konvertere umarkert dativ til akkusativ.

I (51) ser me korleis b-versjonen i lokativalternasjonen kan analyserast i PrP-modellen. Her er den konfigurasjonelle posisjonen til PP-en radikalt endra i høve til (50). I b-versjonen står nemleg PP-en som predikat i ei småsetning, og dette har konsekvensar for kasustilhøva.

(51)

Legg fyrst merke til at me har to PrP-projeksjonar i (51), av di denne setninga inneheld to predikat: eitt i hovudsetninga og eitt i småsetninga. Subjektet i oversetninga står i <spes,PrP> i den øvste PrP-projeksjonen, medan småsetningssubjektet også står i <spes,PrP> i PrP-projeksjonen lengre nede i strukturen. Småsetninga og Pr-kjernen er direksjonal/resultativ, noko som også er markert i strukturen i (51), og dette gjer at PP-en står i komplementdomenet til <dir>-elementet i Pr-kjernen. Det er nettopp dette som ifylgje analysen i 4.2 gjer at den umarkerte kasusen som den spatiale preposisjonen *på* tilordnar, blir konvertert til akkusativ, og DP-en i PP-en må difor ha akkusativ kasus.

I dei to setningane i (50) og (51) ser me at verbet i (50) (a-versjonen) knyter til seg to postverbale konstituentar, medan verbet i (51) (b-versjonen) berre har ein, og at denne er ei småsetning. Ein kan likevel merke seg at dativ-PP-ar er fullt moglege også i typen (51) så lenge dei er adjungerte og ikkje ein del av småsetninga.

(52) [SU Han Ola [PRED spraya [SS regnvatne [p\aa ta st\o rste rosetree (AKK)]] [p\AA i gartneria (DAT)]]]

(52) uttrykkjer at verbalhandlinga resulterer i at regnvatnet hamnar på rosetreet, noko som krev akkusativ kasus på småsetningspredikatet, som me har sett. Den postverbale PP-en *i gartneria* uttrykkjer at denne verbalhandlinga går føre seg i gartneriet, og denne lokaliserende funksjonen gjer at preposisjonen *i* tilordnar dativ kasus til komplementet sitt. Slik sett oppfører b-versjonane i lokativalternasjonen seg i stor grad som andre setningskonstruksjonar; det spesielle med

desse konstruksjonane er nettopp evna verba har til å ta resultative småsetningskomplement.

Dei to strukturane i (50) og (51) syner altså dei grunnleggjande skilnadene mellom dei to medlemmene i lokativalternasjonen. Tidlegare har me ymta om at det semantiske skiljet mellom ei holistisk og ei ikkje-holistisk tolking gjev oss ein indikasjon på at dei to versjonane ikkje er så like som ein kanskje i utgangspunktet kunne tru. Den ikkje-holistiske semantikken kjem til syne ved ei resultativ småsetning; her er det proposisjonale innhaldet i konstruksjonen at regnvatnet *hamnar* på rosetreet, og i dette uttrykket er det ingenting som indikerer at heile rosetreet er dekt av regnvatn. Det same kan ein seie om alle b-versjonane i alternasjonen som me har sett på. Kumøka kan vere lokalisert på berre ein liten del av åkeren, steinane kan vere lasta i eit lite hjørne på hengaren, osv. Den holistiske versjonen er derimot ikkje nokon resultativkonstruksjon, og her er det meir rimeleg at lokasjonane er heilt dekte av substansen. Når rosetreet og håret er spraya, og hengaren og bagasjerommet er lasta, er det ei rimeleg tolking at desse lokasjonane er meir eller mindre fulle av regnvatn, parfyme, stein og mat. Det ser altså ut til å vere ein relasjon mellom den ikkje-holistiske semantikken og den resultative konstruksjonen, medan den holistiske semantikken vert representert av den meir nøytrale strukturen DO+PA. Dette tydelege semantiske skiljet mellom dei to versjonane i lokativalternasjonen gjev eit ytterlegare argument for å gje dei to versjonane ulike strukturelle analysar, og som me har sett, støttar også kasustilhøva i dei to versjonane denne tilnærminga.

5 Konklusjon

Ulikt visse andre analysar av lokativalternasjonen (eksemplifisert ved Arad 2006) har me argumentert for at dei to leddstillingsvariantane i lokativalternasjonen skal analyserast som to radikalt ulike strukturar. Den eine ('a-versjonen') har ein postverbal struktur som består av DO og eit adjungert PA, dvs. at denne strukturen svarar til ei transitiv ramme i typologien i Åfarli (2007). Den andre ('b-versjonen') har derimot ein postverbal struktur som består av ei ikkje-verbal småsetning, og denne strukturen svarar til ei resultativ ramme i Åfarli (2007). Me brukte to hovudargument for å sannsynleggjere denne strukturelle skilnaden. Det fyrste hadde å gjere med obligatoriske og frivillige ledd, og det andre hadde å gjere med anaforbinding. I båe tilfella viste me i detalj at dei to variantane i alternasjonen oppfører seg ulikt på ein måte som ein skulle vente dersom dei postulerte strukturelle ulikskapane er reelle. Vidare såg me òg at dei to variantane har ulik semantikk, blant anna slik at a-versjonane har ei holistisk tolking, medan b-versjonane har ei ikkje-holistisk tolking. Me antyda at også

denne semantiske skilnaden kan forklarast ved å vise til den strukturelle skilnaden.

Gjeve at dei to variantane i lokativalternasjonen høyrer til to ulike strukturar slik me foreslår, skal ein vente at morfologisk kasus syner ulik distribusjon i dei to strukturane. Norsk har generelt lite morfologisk kasus, men særleg eldre språkbrukarar i ein del dialektar har eit systematisk skilje mellom dativ og ikkje-dativ på nominalfrasar i bestemt form. Me undersøkte difor vestnesdialekten (Romsdal) for å finne ut om kasusdistribusjonen er som forventa i lokativalternasjonen, gjeve dei strukturane me har postulert (jf. Anderson 2010), og me supplerte med data frå halsadialekten (Nordmøre). Resultatet var, når ein tek rimeleg omsyn til at dativ er svekka også i dativdialektar som vestnesdialekten og halsadialekten, at DP-en i PP-en som fungerer som PA i a-versjonen, har dativ kasus, medan DP-en i PP-en som fungerer som småsetningspredikat i b-versjonen, har ikkje-dativ (akkusativ). Kasusdistribusjonen i dei to dativdialektane me undersøkte, er altså direkte predikert frå dei strukturelle ulikskapane me postulerte, og kasustilhøva fungerer difor som nok eit argument for dei to strukturane: ei transitiv postverbal ramme med adjungert PA i a-versjonen og ei resultativ postverbal ramme (dvs. ei postverbal småsetning) i b-versjonen.

Notar

1. Tusen takk til Leiv Inge Aa, Ragnhild Eik, Ida Larsson, Terje Lohndal og ein anonym lesar for nyttige kommentarar til tidlegare versjonar av denne artikkelen. Også takk for gode råd og vink frå publikum ved ulike arrangement der (delar av) dette stoffet har vore presentert.
2. Døma er gjennomgåande skrivne på nynorsk med tilpassa dialektnær ortografi der det høver seg. Dersom ikkje noko anna er sagt, er vurderingane av døma dei same for vestnes- og halsadialekten, som for norsk generelt.
3. For eit oversyn over verb i og utanfor lokativalternasjonar på engelsk, sjå Levin (1993: 50–51).
4. Sjå t.d. Åfarli & Eide (2003) s. 41–55 for ei utgreiing om dei leksikalske eigenskapane og argumentstrukturen til verba basert på ei meir tradisjonell generativ tilnærming.
5. For meir om diskusjonen kring argumentstruktur og verbrammer, sjå Åfarli (2007).
6. Me reknar med andre ord med ein ikkje-derivasjonell analyse av lokativalternasjonen, sjå t.d. Mateu (utan år) for ein annan type ikkje-derivasjonell analyse av lokativalternasjonen i spansk. Mateu (utan år) inneheld elles referansar både til ulike typar derivasjonelle og ikkje-derivasjonelle analysar.
7. Det kan innvendast mot dette resonnementet at den postverbale sekvensen også i a-versjonane kan parafraseras som ei setning som uttrykkjer eit proposisjonalt innhald, jf. *han spraya åkeren med kumøka* à *åkeren (er) med kumøka*. Sjølv om *åkeren (er) med kumøka* ikkje er heilt dårleg, er den likevel heller ikkje heilt naturleg, i motsetnad til dei tilsvarande setningane til høgre for pila i (13). Som me skal sjå i dei to

- neste delkapitla, tyder også andre testar på at den postverbale sekvensen i a-versjonane ikkje er ei småsetning strukturelt sett.
8. Merk at denne påstanden berre gjeld når desse verba tek ei småsetning som komplement. Dei fleste av desse verba kan alternativt ta ein DP som DO-komplement, t.d. som i ... *søle øl (med vilje)*, jf. (27b). Når verbet har ein DP som DO, er det sjølvstøtt ein direkte semantisk relasjon mellom DP-en og verbet.
 9. Når det gjeld statusen til dativ i norske dialektar (og nordiske språk) i vår tid, sjå t.d. Sandøy (2005), Åfarli & Fjøsne (2012), Eythórsson et al. (2012).
 10. Av dei åtte informantane var altså seks frå den eldre generasjonen (50 år eller eldre) og to frå den yngre generasjonen (20-åra), og dei var jamt fordelte m.o.t. kjønn og geografisk busetnad i Vestnes kommune.
 11. Sidan (46) og (47) viser data frå halsadialekten, har me brukt ein nynorskortografi som er tilpassa den dialekten i desse døma.
 12. Lokativ/direksjonal-skiljet og *change/no change*-skiljet gjev likevel ikkje fullgode forklaringar på kvifor somme spatiale dativpreposisjonar er tydeleg direksjonale, jf. *åt* og *mot* i både vestnesdialekten og halsadialekten. For meir om dette, sjå Zwarts (2005), som diskuterer det i samband med det gamle indo-europeiske kasussystemet.

Litteraturliste

- Aa, Leiv Inge 2015: *The Grammar of Verb-Particle Constructions in Spoken Norwegian*. Doktoravhandling. NTNU.
- Anderson, Marianne 2010: *Med [blikket på mæ]: Ein syntaktisk analyse av spatiale preposisjonar og kasus i vestnesdialekten*. Masteroppgåve. NTNU.
- Arad, Maya 2006: The Spray – Load Alternation. Everaert, M. & H. van Riemsdijk (red.): *The Blackwell Companion to Syntax – volume IV*. Malden: Blackwell, 466–478.
- Borer, Hagit 2003: Exo-skeletal vs. Endo-skeletal Explanations: Syntactic Projections and the Lexicon. Moore, J. & M. Polinsky (red.): *The Nature of Explanation in Linguistic Theory*. Stanford: CSLI Publications, 31-67.
- Borer, Hagit 2005: *Structuring Sense Volume I. In Name Only*. New York: Oxford University Press.
- Borer, Hagit 2013: *Structuring Sense Volume III. Taking Form*. New York: Oxford University Press.
- Bowers, John 1993: The Syntax of Predication. *Linguistic Inquiry* 24, 591–656.
- Eik, Ragnhild 2014: *Setningar med possessivt objekt i norsk: Ein nykonstruksjonistisk analyse av setningar som "ho trakka han på foten"*. Masteroppgåve. NTNU.
- Eythórsson, Thórhallur, Janne Bondi Johannessen, Signe Laake & Tor A. Åfarli 2012: Dative Case in Norwegian, Icelandic and Faroese: Preservation and Non-preservation. *Nordic Journal of Linguistics* 35, 219–249.

- Grimstad, Maren Berg, Terje Lohndal & Tor A. Åfarli 2014: Language Mixing and Exoskeletal Theory: A Case Study of Word-internal Mixing in American Norwegian. *Nordlyd* 41, 213–237.
- Hellan, Lars 1988: *Anaphora in Norwegian and the Theory of Grammar*. Dordrecht: Foris Publications.
- Hoekstra, Teun 1988: Small Clause Results. *Lingua* 74, 101–139.
- Hovav, Malka Rappaport & Beth Levin 2005: Change-of-State Verbs: Implications for Theories of Argument Projection. Erteschik-Shir, N. & T. Rapoport (red.): *The Syntax of Aspect. Deriving Thematic and Aspectual Interpretation*. Oxford: Oxford University Press, 274–286.
- Kayne, Richard S. 1984: *Connectedness and Binary Branching*. Dordrecht: Foris Publications.
- Levin, Beth 1993: *English Verb Classes and Alternations. A Preliminary Investigation*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Levin, Beth 2006: *English Object Alternations: A Unified Account*. Ms. Stanford University.
- Lohndal, Terje 2014: *Phrase Structure and Argument Structure. A Case Study of the Syntax-Semantics Interface*. Oxford: Oxford University Press.
- Lødrup, Helge 2008: Object Binding Reflexives in Norwegian. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* 26, 136–160.
- Marantz, Alec 2013: Verbal Argument Structure. *Lingua* 130, 152–168.
- Mateu, Jaume Utan år: *Lexicalization patterns and the locative alternation*. Ms. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Pinker, Steven 1989: *Learnability and Cognition. The Acquisition of Argument Structure*. Cambridge, Mass.: The MIT Press.
- Rappaport, Malka & Beth Levin 1988: What to do with Theta-roles. W. Wilkins (red.): *Syntax and Semantics 21: Theta Relations*. San Diego: Academic Press, 7–36.
- Ramchand, Gillian C. 2008: *Verb Meaning and the Lexicon*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Riemsdijk, Henk van 2009: *Discerning Default Datives: Some Properties of the Dative Case in German*. Tilburg University/Arezzo.
- Sandøy, Helge 2005: The Dative Case in Old Norse, Modern Norwegian and Modern Faroese. Bekker-Nilsen, H. (red.): *Papers on Scandinavian and Germanic Language and Culture. Published in Honour of Michael Barnes on his sixty-fifth Birthday 28 June 2005*. Odense: Odense University Press of Southern Denmark, 227–241.
- Smith, Michael B. 1995: Semantic Motivation vs. Arbitrariness in Grammar: Toward a more General Account of the DAT/ACC Contrast with German two-way Prepositions. Winther, W. (red.): *Insights in Linguistics, Studies and Monographs* 83. Berlin: Mouton de Gruyter.

- Zwarts, Joost 2005: *The Case of Prepositions: Government and Compositionality in German PP's*. Radboud University Nijmegen & Utrecht University.
- Åfarli, Tor A. 2007: Do Verbs Have Argument Structure? Reuland, E., T. Bhat-tacharya & G. Spathas (red.): *Argument Structure*. Amsterdam: John Ben-jamins, 1-16.
- Åfarli, Tor A. 2009: Spraye/laste-vekslinga i halsadialekten: anaforbinding, ar-gumentstruktur, dativ. Innlegg ved MONS 13, NTNU/HIST, Trondheim, 26.–28. november.
- Åfarli, Tor A. 2013: On the Syntax of the Accusative/dative Alternation in Spa-tial PPs in Norwegian Dative Dialects. Lohndal, T. (red.): *In Search of Uni-versal Grammar: From Old Norse to Zoque*. Amsterdam: John Benjamins, 9-26.
- Åfarli, Tor A. & Kristin M. Eide 2003: *Norsk generativ syntaks*. Oslo: Novus.
- Åfarli, Tor A. & Eldfrid Fjøsne 2012: Weak Dative Case in Norwegian Dialect Syntax. *Studia Linguistica* 66, 75–93.

Summary

We argue that the two alternative patterns for the realization of the postverbal domain in Norwegian locative alternation pairs should be analyzed as two radically different configurational structures. The postverbal sequence in one of the patterns should be analyzed as containing a direct object and an adjoined adverbial PP, whereas the postverbal sequence of the other should be analyzed as containing a postverbal small clause. We show that both syntactic and semantic properties pertaining to the locative alternation can be predicted on the basis of such a structural difference. We also show in detail that the distribution of dative case in two Norwegian dative dialects follows immediately given our analysis.

Tor A. Åfarli
 Institutt for språk og litteratur,
 Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet,
 7491 Trondheim.
 E-post: tor.aafarli@ntnu.no

Marianne Anderson
 Molde vidaregåande skule,
 Øvre veg 23,
 6413 Molde.
 E-post: marianne@nderson.no